

monia omnia malosque spiritus adjurantes, nobis subjectos obedientesque habemus; » TERTULL. in *Apolog.* ad Imp. et Senat. Rom. ita concludit: « quid isto opere manifestius? quid hac probatione fidelius? ipsi daemones litterarum nostrarum fidem accidunt, ipsi spei nostrae fidentiam ædificant. » CYPRIANUS L. ad Demetr. inquit: « si audire eos et videre velles, quantum a nobis adjurantur et torquentur spiritualibus flagris, et verborum tormentis de obsessis corporibus ejiciuntur. » His addet, quod S. CAROLUS BORROMÆUS pueris adeo ordinem Exorcistatus contulerit, ut eo magis confunderet atque convinceret haereticos de Ministrorum Catholicæ Ecclesiae potestate in dæmones. Qui plura de his cupit adversus incredulos, adeat doctissimam Dissertationem CALMETI de Energ. verit. Nec non P. CONILLIAT Tom. I. *delle Controv. Liter.* pag. 36. ubi recenset facta hujus generis recentissima, ac speciatim liberationem energumeni de anno 1739. in dioecesi Aquileensi, et per illam Judæi VENTURA CORMONS celebrem conversionem.

SECTIO II.

SOLA RELIGIO CHRISTIANO-CATHOLICA MAGISTRA OMNIS VERITATIS.

§ I. PRÆCOGNITA.

Cum quilibet Republica rite administrata eos judices constitutat, qui subortas lites componant et causas decident omnes; Ecclesia, ne sit deterioris conditionis, hand dubie judices habet, quos in dubiis ac controversiis fidei consulamus, ut nullo dubio titubantes, nulla vacillantes formidine (id quod proprium est divinæ fidei) firmissime assentiamur auctoritati et revelationi divinæ. Atque hinc ipsa ratio monet, et clamat Paulus, ut idem omnes sapiant et dicant, maneatque in unitate fidei, legis, spiritus et charitatis. Cum ergo tollenda sint dissidia, cause fidei terminande, et extinguendæ lites inter Christianos; judice opus est, quem appellemus, et cuius verbis ac decretis standum sit. Huic necessitatì ipse etiam BAYLIUS suffragatur. Quis autem id juris sibi arroget, nisi coelitus illi datum sit? nempe quod fallere aut falli non possit, homo a se ipso non habet; a Deo igitur fallere nescio, qui aliquos divinae veritatis radio ita collustrat, ut fallere eos non possint, quos Dei nomine afflant, divina nuntiantes oracula. Sed clamitant hæretici fere omnes, solam sacram Scripturam esse judicem, normam et regulam, ad quam ceu ad lydium lapidem omnia dogmata exigenda sunt et judicanda. Addunt alii spiritum privatum dictantem, qui sit spurius aut genuinus sensus *Revelationis*. Alii præter arbitrium sue rationis vel nullum circa fidei dogmata judicem agnoscunt, vel primas saltem partes rationi et Philosophie deferunt. Sola Religio Catholica illos audit judices controversiarum et doctores veritatis, quos Spiritus sanctus posuit regere Ecclesiam Dei.

SECTIO II. CATHOLICA RELIGIO MAGISTRA VERITATIS.

217

BAYLE, art. *Maimbourg*, sic ait: « necesse enim est, ut qualibet in communione tribunal existat, quod summo arbitratu privatorum lites dirimat, et obedientiam negantibus poenam infligat; nulli alioquin remedio locus esset in perturbationibus, et controversiae forent æternæ. »

§ II. THEMATA.

I. *Sola Scriptura sacra non est supremus ac sufficiens omnium fidei controversiarum Jūdex.*

PROBATIO. Sacer textus Bibliorum loco legis est, non judicis. Lex sane jūdex esse non potest, ubi de ipsa lege non raro litigatur, et ipsa multarum est dissensionum ac controversiarum causa seu materies. Sacer textus in multis obscurus ac per se intellectu difficultis est; sive res spectentur, que sunt mysteria, prophetiae, leges credendorum et agendorum; sive modus, qui phrases continet ac idiotismos linguis originariis proprios, signa incerta, variam notionem, ambiguitatem et aequivocationem verborum; redundantiam, imperfectionem et hysterologiam sententiarum; frequentes tropos, figuræ et antilogias. Collatio textuum vel difficultis, imo saepe impossibilis, cum desint textus clariores; vel facta non tollit obscuritatem, uti probant tot controversiae. Canonem sacræ Scripturæ ipse sacer textus non determinat, unde ingens illud præsertim apud Acatolicos dissidium circa numerum librorum divinorum; confugere autem ad Canonem Hebræorum jam est provocare ad alium judicem, et Traditionem admittere. Quin ipsam sui extantiam ceu verbi divini non asserit Scriptura, quod si assereret, idem de se dicet Alcoranus. Genuinam sui intelligentiam et sensum adeo non definit sacer textus, ut LUTHERUS etiam impudentissimæ temeritatis eum arguat, qui vel unum S. Scripturæ librum a se in omnibus partibus esse intellectum jactitet; ac pròpterea omnium hæreticorum librum esse ac fuisse Scripturam sacram, ipse effutiat. Judice ergo seu interprete indiget, sicut obscurum quodvis aliud testamentum. Demum nec ipsa ullibi dicit, quod sola sit audienda, sed potius pro casu dubii aut controversie in Lege ad Sacerdotem remittit fideles, qui dubium solvat et item dirimat; imo in cathedra Mosis Scribas et Pharisæos sedere Christus, quantumvis huic hominum generi valde infestus, ultro fatetur, quorum quidem non factis, sed dictis standum sit.

Quam ergo perfide Sectarii cuivis mulierculæ inclamant: lege, cogita, statue! De his S. HUER. in epist. ad Paulinum scribit: « quæ sunt medicorum, promittunt medici; tractant fabrilia fabri; sola Scripturarum ars est, quam sibi passim omnes vindicant. Hanc garrula anus, hanc delirus senex, hanc sophista verbosus, hanc universi presumunt, lacerant, docent, antequam discant. » Et in libro I. cont. Pelag. ait: « verum tu tanta es liberalitatis, ut favorem tibi apud Amazones tuas concilias, ut in alio loco scriperis, scientiam legis etiam feminas habere debere; cum Apostolus doceat, esse tacendum mulieribus in Ecclesia, et si quid ignorant, domi viros suos debere consulere. »

His addet plura fidei dogmata, quæ tametsi disertis Scripturæ verbis non exprimantur, credenda tamen sunt, nec ipsis heterodoxis dissentibus. Pari autem ratione de Traditionibus sentiendum est, quas ut certo rescias esse

divinas; alio itidem judge opus est, qui eodem instructus spiritu ac omnis expers erroris eos errare non sinit, qui de earum divinitate consuluntur. Ac præterea cum Traditiones sacris Litteris concreditæ non sint, aliquem esse oportet, qui earum curam gerat, easque intactas servet ac integras, alioqui facile mutandas: cum nihil sit, quod tempus non mutet, nisi ab æterno illo spiritu vindicetur ab injuriis temporum.

II. Spiritus ille privatus Novatorum nequit esse Judex controversiarum fidei.

PROBATIO. Judex controversiarum fidei publicus sit, oportet, sicut lex fidei nota esse debet, et Ecclesia ex natura sua visibilis est: sed spiritus ille privatus Novatorum occultus est ac latens, qui non videtur, non auditur, prout tamen convenit judici, qui partibus litigantibus sententiam pronuntiat. Judex seu regula fidei debet esse, sicut ipsa fides, una et constans: sed ille spiritus interior varius est, multiplex et contrarius, in diversis sectariis diversissimus. Regula fidei certa esse debet atque ab omni errore immunis: sed spiritus ille Novatorum mille illusionum, errorum ac schismatum parens est; et a solo Spiritu veritatis habentur oracula vera, cujus autem divini Spiritus opera non singulis fidelibus promissa est, sed Ecclesie et pastoribus. Judex ille coactiva potestate prædictus sit, necessum, ut efficax ac irrefragabile ejus sit judicium adversus contumaces, qui non tam amore veritatis et studio pacis, quam pœnarum metu reguntur: qua vero ratione cogat spiritus Lutheri illum Calvini, aut hic illum ad consensum, cum in multis aperte dissentiant? Nam nemo est hæreticorum, qui suum spiritum non preferat aliorum spiritui; ac proin regeret Calvinus Luthero, aut hic illi, quod MICHAEL DOMINI prophetæ (cum se loqui diceret in nomine Domini) regerebat SEDECIAS pseudopropheta: *per quam viam pertransivit Spiritus Domini a me, ut loqueretur tibi?* Igitur cum ille Novatorum spiritus interior nec res certo definiat, nec legitima nitatur auctoritate, et sepe sibi contradicat; divinæ veritatis ac fidei nostræ regula esse non potest.

Vide 2. Paralip. XVIII.

Quippe si mysteria permittantur cuiusvis privato spiritui, inde existet confusio plusquam babylonica juxta illud VINCENTII LIRIN. in Commonit. I. c. 2. « quia Scripturam sacram pro ipsa sua altitudine non uno eodemque sensu universi accipiunt, sed ejusdem eloquia aliter atque aliter, alias atque alias interpretatur, ut pene quot homines sunt, tot illinc sententiae erui posse videantur. Aliter namque illam Novatianus, aliter Sabellius, aliter Donatus exponit, aliter Arius, Eunomius, Macedonius, aliter Photinus, Apollinaris, Priscillianus, aliter Jovinianus, Pelagius, Celestius, aliter postremo Nestorius. Atque idcirco multum necesse est, propter tantos tam varii erroris anfractus, ut Prophetice et Apostolice interpretationis linea secundum Ecclesiastici et Catholici sensus normam dirigatur ». Idem ante dixerat EUSEBIUS CESAR. contra Marcellum Ancyra. c. 4.

III. Nec Rationi humanae, nec Principi seculari competit Judicium infallibile in controversiis fidei.

PROBATIO. Cum sit fides nostra sperandarum substantia rerum, et argumentum non apparentium; cumque objectum fidei sint revelationes, dogmata et mysteria, quæ rationem transcendunt, incomprehensibilia Dei iudicia, et investigabiles viae ejus; imo cum meritum fidei non sit, ubi humana ratio præbet experimentum; præmium autem fidei ei sit promissum, non cui caro, sanguis aut ratio, sed cui credenda revelavit pater, qui in cœlis est; igitur omnis intellectus omnisque altitudo extollens se adversus scientiam Dei captivari debent in obsequium fidei. Cœcutit ratio in naturalibus, et cespitat in moralibus; qui dux esse possit in supernaturalibus? Expendat ratio diligenter motiva credibilitatis: facem preferat tum ad Revelationem, tum ad Ecclesiam, quæ custos est Revelationis, cognoscendam: at ubi eo perventum, sistat ratio, et sola nos ducat auctoritas.

Hunc errorem jamdum in Manichæis valide repressit S. AUGUSTINUS in L. de Utilitate credendi; qui etiam in Epist. 143. docet: « Si ratio contra divinarum Scripturarum auctoritatem redditur, quamlibet acuta sit, fallit verisimilitudine, nam vera esse non potest. » Et L. IV. de Trinit. c. 6. « contra rationem nemo sobrius, extra Scripturas nemo Christianus, contra Ecclesiam nemo pacificus senserit. » Videantur hic BOSSUET, *dernier avertissement aux Protestants*; et MURATORIUS de ingen. moder. in Religionis negotio L. I. c. 5. contra Jacob. Basnage et le Clerc, qui sub larva Joannis Phereponi intemperanter hic vellicat S. Augustinum.

Porro cum Princeps secularis seu Magistratus politicus (qualis tempore Christi instituentis Ecclesiam nullus erat inter fideles) nec auctoritatem, nec infallibilitatem in rebus fidei acceperit, quæ soli Ecclesiae et promissa et data fuit; cum Christus (cui pater dedit omnem potestatem) politicam et sacram ita ipse discreverit, ut hanc Petro concedens et Apostolis, illam relinquens Tiberio, Sacerdotium voluerit divinis ministrans, Imperium autem humanis præsidens; cum primus Imperatorum Christianorum CONSTANTINUS M. se duntaxat Episcopum diceret eorum, quæ extra Ecclesiam geruntur, THEODOSIUS, BASILIUS, HONORIUS, JUSTINIANUS ac fere omnes Christiani Princeps illicitum esse fateantur et sibi et omnibus laicis (cum non sint ex ordine sanctissimorum Episcoporum) Ecclesiasticas causas tractare, et solum sibi munus Advocatæ sumpserint. Mirum sane ac insolitum foret, si seculares darentur Princeps, qui rebus sacris profanas manus admovere ausint, novos in re fidei canones condere priscis abrogatis, Conciliis præesse auctoritate et suffragio, ritus inducere ac mutare sacramenta. Quin et insolitum magis, si id sibi juris Doctores acatholici arrogarent: qua enim auctoritate id agis, heterodoxe? divina; sed ubi signa et testes? ubi patentes litteræ? spiritu Dei te agi sentis? etiam jurato non crederem. Illa igitur auctoritas definiendi controversias fidei a Deo est, atque a Deo in illos derivata, quos Deus posuit in Ecclesia Catholica unice vera Doctores et Pastores.

IV. Judex infallibilis et Magistra omnis veritatis certissima est Ecclesia Christiano-Catholica.

PROBATIO. Nemo in propria causa judex est, minus in re gravissimi momenti, qualis est illa Religionis unice veræ et salvificæ; ergo cum hic consulere judicem oporteat nulli errori obnoxium, quem in spiritu illo interior non invenias, nec in sacris Codicibus, nec in Traditionibus, nec in teipso, nec in mortalium quopiam, qui solum privata auctoritate polleat; hoc restat unum, ut Ecclesiam consulas, in qua divino spiritu gubernata, indeficiente ejus afflato directa, et supernaturali potestate prædicta invenias certam et ultimam fidei regulam, divine veritatis firmam columnam et fundamen-tum, omnium controversiarum fidei judicem ab omni errore immunem. Contendo adversus Acatholicum, extra Ecclesiam Catholicam eum salvare non posse; is contrarium asserit, ac suam defendit sectam; en causam et item! quis tandem arbiter erit in causa, quæ (cum in illa salus vertitur) incorruptum postulat et fallere nescium? Officiosus monitor insto, privatus tamen; audire si renuit, testes accerso; si pervicax manet, rem ad Ecclesiam defero, de cuius judicio omnes Catholicæ sentiunt cum S. AUGUSTINO: « Evangelio non crederem, nisi Ecclesiæ me commoveret auctoritas. » Per Ecclesiam intelligo caput visibile Ecclesiæ sive Christi in terris Vicarium et præsides Ecclesiarum, quos Deus doctores instituit, ut doceant, pastores, ut pascant, magistros ac moderatores, ut regant, judices, qui solvant ac ligent, ita ut, quæcumque solverint vel ligaverint in terra, etiam soluta vel ligata sint in cœlo; quos qui audit, Deum audit, qui spernit, Deum spernit. Igitur Ecclesiæ et quidem Catholicæ auctoritas suprema est, cum nullum in terris agnoscat superiorem; et cum tribunal Ecclesiæ sit ipsum tribunal Christi ceu capitis et sponsi Ecclesiæ, ab Ecclesiæ sententia non appellatur, quam qui audire renuit, ethnici et publicani loco habendus est.

Obj. I. Scrutari Scripturas sacras, multoties Judæos admonuit CHRISTUS, ipse non semel provocans ad Mosem et Prophetas. PETRUS, PAULUS et STEPHANUS, Magistrum imitati, ad faciendam dictorum fidem, ea selectis et appositis sacri textus testimonis firmarunt sæpiissime; est ergo Scriptura sacra lex et norma omnis veritatis.

RESP. Probant enimvero argumenta ejusmodi, sacrum Bibliorum textum esse legem a supremo Legislatore Deo latam, divinorum decretorum ac judiciorum Codicem, responsorum æternæ sapientiae Digestum, Tabulas Dei dedito sculptas, Novellas legis gratiae, Authentica divinae fidei, ac æternæ Veritatis Testimonia. Legem video, testem audio, sed ubi judex? cuius est ita sententiam ferre, ut deinde partibus innotescat, quod Scripturæ non competit; numquid in Scriptura duo sunt, littera et sensus? illa occidit, hic obscurus est. Multa in controversiam cadunt, quorum Scriptura non mimit. De ipsa S. Scriptura non raro fit disceptatio. Nunquam usus obtinuit sive in Veteri sive in Nova Lege, ut Scriptura in omnibus judex esset; atque in judiciis etiam politicis et civilibus lex scripta judex non est, sed Magistrus. Et nos sacras litteras ad exemplum et prescriptum Christi ac Apostolorum legimus, citamus, veneramur, osculamur ceu sacras leges, non vero ut

judices. Iis nos instituimus, inde ad refellendos errores argumenta ducimus, inde spem nostram alimus atque fovemus; sed illarum decreta, promissa et statuta accipimus a Magistratu vivente, a quo publicantur, promulgantur, proponuntur, exponuntur, idque ejusdem spiritus opera, qua condita sunt. Quod nisi fiat, quis tot nodos solvere, tot linguas ac versiones callere, tot ænigmata explicare, tot tropos, metaphoras et allegorias intelligere, tot controversies et lites componere, tot demum hæreses ex pravo Scripturarum intellectu subertas confodere valeat? Exemplo sunt illa verba Christi, *hoc est corpus meum*, quæ, tametsi clarissima, varii Sectarii, teste VALENTIA, ad octoginta diversas interpretationes detorserunt.

Demum quod Christus Judeos remittat ad Scripturas, in quibus expressum erat factum, quod illi negabant; id quidem merito. Verum quod (JOANN. V.) disputans cum Judæis, qui negabant, ipsum esse Filium Dei, eos revincat non solo testimonio Veteris Testamenti, sed testimonio etiam miraculorum, testimonio Joannis Baptiste, nec non testimonio Patris cœlestis; hoc ipso innuit Christus, solam Scripturam semper et ubique neutiquam sufficere.

Obj. II. Spiritus ille interior potest esse, et fuit sæpe divinus; qui sacris etiam paginis firmatur testantibus eos, qui divinis oraculis insistunt, spiritu Dei agi, ceu oves Christi vocem ejus audire, et a solo Deo per unctionem internam edoceri.

RESP. Fuerint, sed pauci admodum, qui ex singulari Dei beneficio controversies fidei illapsu Spiritus sancti illico solverint; quo autem jure hoc speciale privilegium omnes sibi vindicant Sectarii? potuerit Deus hoc munus concedere omnibus, ut interior spiritus sine externo magisterio eos abunde edoceret; ast quo fundamento asseritur, illud omnibus concessum esse? numquid certa experientia constat de opposito, cum spiritus unius spiritui alterius aduersetur, unus vero idemque sit Spiritus veritatis, sicut una veritas est? Deus liberalissime concesserit Sectariis, quod vixdum concessit S. PAULO et CORNELIO Centurioni: huic S. PETRUM et illi ANANIAM designans magistros fidei et salutis? Sed oves Christi ejus vocem audiunt: recte Christi vocem audit, qui Ecclesiam audit et Pastores a Christo constitutos: nam *qui vos audit, me audit*. Sed docemur a Domino, et sumus docibiles Dei, quia scilicet Deus non in Prophetis, sed in Filio nobis locutus est, qui sicut exterius voce nos docet, ita interius adjuvat, ut credamus et faciamus, quæ suggesterit. Quod autem S. JOANNES monet, necesse non esse, ut aliquis nos doceat, sed unctionem ejus, qui docet nos, sufficere; hoc potius elidit illum spiritum privatum, id solum exigente Apostolo ab iis, quos in Christi fidei instituerat, ut in ea doctrina permaneant, quam interioris opera gratiae, quæ est illa unctionis spiritus, initio ab Apostolis accepérant; cum novis doctrinis opus non sit, quas pseudo-apostoli disseminabant. Quid igitur haec omnia ad spiritum illum internum et privatum?

Denique si spiritus ille interior unicus omnis veritatis magister est; frustra Doctores consulimus, frustra coguntur Synodi, frustra Petrus oves et agnos Christi pascere et fratres suos in fide confirmare jubetur. Edicant, quæso, Sectarii, qua ratione suum probent spiritum, cum probandus sit omnis spiritus, utrum ex Deo sit? qua ratione ex hoc suo spiritu convincant seu Theistam, quod extet aliqua Scriptura sacra; seu Turcam, quod ejus Alco-

ranus; seu Judæum, quod ejus Talmud non sint Scriptura sacra aut libri divini, cum uterque ex spiritu suo privato hosce libros suos judicet esse divinos?

Obj. III. In sententia ergo Catholicorum de Ecclesia seu supremo Judge, Ecclesia erit supra Scripturam divinam: Verbum Dei firmatatem accipiet ab Ecclesia, et suis Ecclesia judicis faciet quosdam fidei articulos, qui ante ejus sententiam non erant. Hæc autem quam sint falsa et absona, nemo non intelligit. Unde non abs re BEAUSOBRIUS videtur, quod illa gnome Augustiniana de Ecclesiæ auctoritate incauto exciderit in astu disputationis.

Discours sur les livres apocryphes.

RESP. Quanta sit Ecclesiæ erga divinum Codicem, ceu præcipuum fontem Revelationis, veneratio, demonstrant asserta hactenus plurima. Habet Ecclesia tanquam certissimum, ea esse vera, quæ in sacris paginis consignantur; quis vero genuinus illorum sensus sit, reverenter inquirit et judicat; non quidem pro nutu, sed juxta Traditionem. Non ergo Ecclesia supra Scripturam est, sed tantum supra privatorum hominum judicia. Si vero Ecclesia judicat non de veritate Scripturæ, sed de vario sensu, qui eidem affingitur; non jam Scripturæ accedit robur ab Ecclesia, cum illa non sit verior ob talem Ecclesiæ interpretationem; sed talis Scripturæ interpretatio est verior, quando ab Ecclesia confirmatur. Exemplo sit Magistratus politicus, qui legem designando, de authentia legum testificando, et genuinum legis sensum declarando, nihil sibi excellentiae tribuit supra ipsum legum Codicem. Neque novos facit Ecclesia articulos fidei; sed qui sint a Deo revelati, eos definit ex verbo Dei, eosque aliquando evolute magis pro temporum necessitate, aut insurgentium hæreticorum oppugnatione aperit et explanat. Hanc, si per sexdecim secula perquiras sensum SS. Patrum et fidelium, hanc et non aliam reperias ideam Ecclesiæ, scilicet decadentis, definiens, docentis, et rebelles anathemate ferientis. Docentem si audivissent sectarii, non sensissent ferientem.

BEAUSOBRIUS magni Augustini cavillator in multis nullam hic fidem, et vix responsum meretur. Loqui ibidem S. Augustinum non de simplici testimonio Ecclesiæ pro Evangeliorum authentia, sed de auctoritate Ecclesiæ definitiva in rebus fidei, evincit contextus: « quibus ergo obtemperavi dicentibus, crede Evangelio; cur eis non obtemperem dicentibus mihi, noli credere Manichæis »? Evincit genuinus illius sententia sensus, qui est hujusmodi: ego Evangelio fide divina non adhaererem, nisi prius perspicuis evidentibusque rationibus cognoscerem, Ecclesiam, quæ mihi Evangelium ut verbum divinum commendat, mentiri et me decipere non posse. Loqui autem S. Doctorem vere ac prudenter, patet inde, quod nemo prudenter ut verbum Dei ea accepisset, quæ prædicabant Apostoli, nisi prius evidencia motiva credibilitatis dignitatem et auctoritatem Apostolorum populis persuasissent.

Habeat demum BEAUSOBRIUS sibi illud S. AUGUSTINI L. de Utilit. credendi: « nolle Ecclesiæ primas dare, vel summæ impietatis est, vel præcipitis arrogantiæ. »

Obj. IV. Catholici manifeste oberrant in circulo vitioso, dum Ecclesiam per Scripturam, et hanc per Ecclesiam confirmant. Ecclesiam aiunt falli non

posse in rebus fidei, quia sacra Scriptura id enuntiat. Scripturam aiunt esse verbum Dei, quod fallere non possit, cum Ecclesia id definiat. En! quam vitiose discurrant Catholici.

RESP. Verius dixerim, vitiosum esse circulum, in quo Acatholici obambulant, dum Scripturam probant per interiorem spiritum, et hunc per Scripturam. Res est Catholicus cum Acatholico, qui Scripturam admittit? Facilis et plana est via circulum evitandi: Scriptura, quam vos admittitis, docet Ecclesiam Christi veram esse infallibilem, ergo est infallibilis; qui modus probandi nec infrequens in SS. Paginis, ipsomet Christo contra Judæos arguente: *si crederetis Mosi, forsitan crederetis et mihi;* nec apud SS. Patres, eumdem in sensum arguente S. Augustino contra Manichæos, qui Christum et Evangelium agnoscebant, Mosen et Prophetas abnegabant. Res est Catholicus cum infideli, qui nec Scripturam sacram, nec Ecclesiam Christi agnoscit? alia quidem est via, sed æque plana absque vitio circuli, invictè probandi et divinitatem Scripturæ ex argumentis ab infallibilitate Ecclesie non dependentibus; et infallibilitatem Ecclesie aperte evincendi momentis a Scriptura non dependentibus. Illam demonstrant tot prophetæ eventu completae, summa et plurima miracula, populorum consensio, doctrinae sanctitas, sublimitas et concordantia, nec non Martyres innumerí; quarum vis rationum gravissimarum insuperabilis ab infallibilitate Ecclesie non petitur. Hanc sine oraculis Scripturæ evidenter moralis summa æque comprobant argumenta omnia (videlicet characteres, proprietates et prærogativæ) quæ hactenus demonstratum, Ecclesiam Christiano-Catholicam esse unice veram Christi Ecclesiam, summaque et infallibili prædictam auctoritatem.

Hac vero auctoritate sic demonstrata Ecclesie infallibilitas evidenter credibilis Scripturam proponit et declarat esse divinam, cuius revelationes credendæ sint omnes non ob testimonium Ecclesie, quæ solam habet rationem cause applicantis; sed propter auctoritatem Dei Revelantis, quæ est formalis causa seu motivum credendi; fere sicut minister Regis deferens litteras regias inducit quidem ad fidem et ad obedientiam decreto Regis præstandam, sed propter auctoritatem Regis. Cum vero Scriptura sacra sic admissa ceu divina adstruat infallibilitatem Ecclesie; hanc firmius, quin firmissime jam credimus propter Dei Revelantis infinitam sapientiam ac veritatem. Non est ergo vitium circuli, ubi via dupli planissima et verissima, ratione scilicet et fide, demonstrantur divinitas Scripturæ et infallibilitas Ecclesie; quo ex utroque capite de summis totius Christianæ Religionis regulis certissimi sunt Catholici.